

Handläggare
Kommunstyrelseförvaltningen
Ida Marén
Utredare

Handlingstyp
Tjänsteskrivelse

Datum
2021-05-19

Sida
1 (9)
Diarienummer
2021/ASN 0059

Mottagare
Arbetsmarknads- socialnämnden

Lokalbehovsanalys för arbetsmarknads- och socialnämndens verksamhetsområden till lokalförsörjningsplan 2022-2034

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens förslag till beslut till arbetsmarknads- socialnämnden

- Förvaltningens förslag till lokalbehovsanalys godkänns som underlag till strategiska lokalgruppens fortsatta arbete med anläggnings- och lokalförsörjningsplan 2022-2034.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Anna-Lena Engstedt
Förvaltningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har tagit fram ett underlag avseende framtida lokalbehov inom arbetsmarknads- och socialnämndens verksamhetsområden. Behovsprognosen revideras årligen och utgör underlag för planering när det gäller att möta framtidens behov.

Beskrivning av ärendet

Enligt kommunens riktlinjer för lokalförsörjning¹ ska en sammanhållen lokalförsörjningsplan årligen behandlas i kommunstyrelsen. Nämnderna ansvarar för planering av nämndens lokalbehov.

¹ Antagna i KF 2017-02-23, § 18

Enligt riktlinjerna har nämnderna ansvar för att ta fram den årliga lokalbehovsanalysen som utgör ett underlag till den sammanhållna lokalförsörjningsplanen.

I mars 2021 beslutade kommunstyrelsen om en anläggnings- och lokalförsörjningsplan för 2021-2033 för kommunen. Kommundirektören fick i uppdrag att i samverkan med respektive nämnd genomföra de uppdrag som föreslagits i anläggnings- och lokalförsörjningsplanen. Inom arbetsmarknads- och socialnämndens verksamhetsområden ska en lösning för ökat lokalbehov till öppenvårdsbehandling inom missbruk utredas, boendekedjan för socialpsykiatri ska utredas och ändamålsenliga lokaler för ungdomsmottagningen ska ses över. Därutöver ska förvaltningen utreda övriga eventuella lokalbehov.

Förvaltningen har tagit fram ett underlag avseende framtida lokalbehov inom arbetsmarknads- och socialnämndens verksamhetsområden. Behovsprognosen revideras årligen och utgör underlag för planering när det gäller att möta framtidens behov.

Befolkningsprognos

Den pågående pandemin skapar en stor osäkerhet kring framtida befolkningsutveckling, kanske framför allt på kort sikt. Dels påverkas dödligheten, dels flyttströmmarna. Inflyttning från utlandet minskade under 2020, medan antalet omflyttningar inom landet fortsatte att öka.

Om dessa förändringar kommer att bestå, är avhängigt hur länge pandemin fortgår och om den föranleder mer permanent ändrade flyttmönster.

Under 2020 ökade folkmängden i Tyresö kommun med 345 personer, från 48 333 till 48 678 invånare. Den ökade befolkningen baseras på ett flyttnetto på 227 personer och ett födelsenetto på 98 personer. Enligt 2021 års prognos väntas folkmängden i Tyresö kommun öka med 7 034 invånare under perioden 2021-2030, från 48 789 till 55 823.²

Tabellen nedan visar den totala befolkningsutvecklingen enligt 2021 års befolkningsprognos för Tyresö. Befolkningen väntas öka med 14 procent fram till 2030.

² Statisticon Befolkningsprognos 2021-2030 för Tyresö kommun

Bild 1 Folkmängd i Tyresö efter åldersklass³ 2021

Ålder/ År	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0-5	3 326	3 273	3 341	3 438	3 569	3 751	3 894	4 000	4 068	4 114
6-9	2 671	2 704	2 672	2 663	2 692	2 710	2 771	2 815	2 862	2 925
10-12	2 126	2 064	2 084	2 134	2 173	2 207	2 181	2 198	2 186	2 210
13-15	2 156	2 200	2 203	2 200	2 170	2 209	2 261	2 292	2 305	2 270
16-18	2 078	2 121	2 135	2 166	2 230	2 252	2 254	2 223	2 241	2 278
19-24	3 078	3 067	3 203	3 329	3 428	3 570	3 628	3 661	3 629	3 608
25-44	11 796	11 777	12 029	12 396	12 839	13 416	13 829	14 034	14 125	14 226
45-64	13 353	13 390	13 531	13 684	13 847	14 015	14 096	14 197	14 182	14 157
65-79	5 834	5 830	5 770	5 770	5 781	5 855	5 999	6 130	6 378	6 615
80-100	2 371	2 517	2 714	2 903	3 071	3 202	3 283	3 357	3 390	3 420
Totalt	48 789	48 942	49 682	50 684	51 801	53 188	54 196	54 907	55 365	55 823

Det finns alltid en viss osäkerhet i en prognos som sträcker sig tio år framåt i tiden. Störst antalsmässig osäkerhet finns som regel i åldersgruppen 18-24 år. För dessa åldrar är det generellt sett svårast att göra förutsägelser när det gäller flyttningar.⁴

Den demografiska utvecklingen i kommunen utgör en del av underlaget i behovsprognosen men har en relativt liten inverkan på utvecklingen för individ- och familjeomsorgen samt verksamheterna inom arbetsmarknad och integration. Orsaker till behovet av stöd inom individ- och familjeomsorgen är mer individuella och strukturella. Behovet påverkas av faktorer som ligger utom ramen för vad verksamheterna kan påverka såsom arbetsmarknadsläget, utvecklingen av socialförsäkringssystemet, migrationen, konjunkturläget, tillgången till bostäder m.m. Vidare är det mycket svårt att förutse om just de som väljer att flytta till eller från kommunen under planperioden har behov av, eller kommer att få behov av stöd från socialtjänsten.

Bostadsbehovet inom integration är generellt svårt att bedöma på längre sikt då behovet är starkt kopplat till det aktuella världsläget och flyktingsituationen, vilket gör det svårt för kommunen att förutse och planera för flyktningmottagande och invandring.

³ Statisticon Befolkningsprognos 2021-2030 för Tyresö kommun

⁴ Statisticon Befolkningsprognos 2021-2030 för Tyresö kommun

Omvärldsförändringar och påverkansfaktorer

Pandemins effekter på samhället och arbetsmarknaden innebär att många människor riskerar förlora sina arbeten och sin försörjning. Många individer och familjer hamnar i ekonomisk utsatthet vilket påverkar behovet av stöd och insatser från socialtjänsten. Myndigheten noterar en ökning av ärenden gällande orosanmälningar för barn, missbruk och beroende samt socialpsykiatri.

Pandemin inverkar även på Migrationsverkets prognoser. Utifrån antagandet om att de reserestriktioner som införts runt om i världen i allt väsentligt kvarstår i nuvarande omfattning och att den internationella rörligheten fortsätter att vara begränsad under första halvåret 2021, bedöms såväl antal asylsökande, anknytningsärenden och antalet självantaget återvändande minska jämfört med tidigare prognoser. Däremot väntas antalet kommunmottagna öka till följd av ett tilläggsuppdrag kring vidarebosättning av kvotflyktingar. Hur den svenska migrationspolitiken utvecklas har också betydelse. Regeringen har exempelvis presenterat förslag till ändrade regler i utlänningslagen som ska gälla efter att den tillfälliga lagen löper ut den 19 juli 2021. Förslaget har betydelse för möjligheten för asylsökande att få permanent uppehållstillstånd i Sverige.⁵

Andra förändringar som kan ha inverkan på behovet av stöd från socialtjänsten är att arbetsgivarens ansvar vad gäller missbruk inte längre kommer att uttryckas i lag från den 1 juni 2021, de anställda hänvisas då till de vårdgivare som finns. Regeringen har också tillsatt en utredning om hur kommunerna kan få en lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Ett förslag ska presenteras i juni 2021. Regeringen har också föreslagit en ändring i socialtjänstlagen som innebär att socialnämnden är skyldig att verka för att den som utsätter eller har utsatt en närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Enligt förslaget ska förändringen gälla från 1 augusti 2021.

Uppföljning av 2020 års lokalbehov

I 2020 års lokalbehovsanalys lyfte förvaltningen fram nedanstående behov.

- **Kommunens öppenvårdsbehandling inom missbruk, Måsen, behöver omgående utökade och bättre lämpade lokaler för att kunna ta emot och möta behov hos nya målgrupper.**

Pågående uppdrag i anläggnings- och lokalförsörjningsplan för 2021-2033. Lokalutredning har påbörjats för både kort- och långsiktigt behov. Kortsiktigt

⁵ Migrationsverkets verksamhets- och utgiftsprognos april 2021

evakueras verksamheten till tillfälliga lokaler fram till 2023. Det långsiktiga behovet beskrivs närmare längre fram.

- **Om några år behöver boendekedjan för socialpsykiatrien kompletteras med ett antal samlade lägenheter som omfattar arbetsrum för personalen och utrymme för gemensamma aktiviteter.**

Pågående uppdrag i anläggnings- och lokalförsörjningsplan för 2021-2033. Behovsanalys pågår. Behovet beskrivs längre fram.

- **För att förebygga externa placeringar finns behov av fler öppna insatser i kommunen, bland annat i form av träfflokaler för personer med långvarig psykisk funktionsnedsättning.**

En träfflokal står redo att öppna så fort det är möjligt med hänsyn till pandemin. Behovet av flera öppna insatser kvarstår och beskrivs längre fram.

- **Personer med långvarig psykisk funktionsnedsättning eller missbruks-/ beroendeproblematik som inte bedöms klara eget boende under överskådlig tid behöver någon form av vård- och omsorgsboende.**

Samverkan med äldre- och omsorgsförvaltningen kring detta behov har inletts. Behovet kvarstår och beskrivs längre fram i dokumentet.

- **På myndighetssidan finns ett fortsatt behov av utökade och bättre lämpade lokaler för att kunna säkerställa en god arbetsmiljö.**

Kortsiktigt har ett antal platser frigjorts i kommunhuset för enheten för socialpsykiatri. Det har varit möjligt genom att ett tiotal kontor lånats ut från samhällsbyggnadskontoret. Till hösten 2021 och senast till årsskiftet behöver fler kontorsplatser ordnas. Behovet beskrivs närmare längre fram i dokumentet.

- **Det bedöms finnas en fortsatt efterfrågan på större lägenheter anpassade för familjer.**

Dialog med fastighetsavdelningen pågår. Behovet kvarstår och beskrivs längre fram i dokumentet.

- **Ungdomsmottagningen har behov av mer ändamålsenliga lokaler med centralt läge.**

Behovet har tillgodosetts genom att verksamheten flyttat in i nya lokaler.

Behov av lokaler inom individ- och familjeomsorgen, inklusive socialpsykiatri

Öppenvårdsbehandling missbruk

Kommunens öppenvårdsbehandling inom missbruk, Måsen, omfattar cirka 60 platser. Antal inskrivna är idag cirka 70 vilket är mer än vad lokalerna är anpassade för. Behovet har ökat de senaste åren och väntas öka även framåt. Verksamheten kommer under sommaren 2021 att evakueras till tillfälliga lokaler på grund av arbetsmiljöbrister och underhållsbehov i befintliga lokaler.

Ur ett långsiktigt perspektiv behöver verksamheten utöka och bättre lämpade lokaler för att kunna ta emot fler och möta behov hos nya målgrupper. Bland nya målgrupper ses unga med kriminalitet samt unga med missbruk/beroende som har behov av större utbud av insatser och stöd än vad som idag finns att tillgå. Som konsekvens av pandemin väntas också ett ökat missbruk av både substanser och spel. Förvaltningen har dessutom en del placeringar externt, som i första hand bör kunna erbjudas stöd på hemmaplan. Förutsättningarna för att kunna klara öppenvårdsbehandling är också beroende av tillgången till andra insatser, såsom stödboendeplatser.

En långsiktig lösning behöver finnas senast i mars 2023, alternativt behövs ytterligare en kortsiktig lösning tills en långsiktig lösning är på plats.

Framtida verksamhetslokal bör vara belägen med närhet till kommunikationer och innehålla både stora rum som möjliggör verksamhet i större grupper och mindre rum för enskilda klientsamtal. En ambition framöver är att kunna bedriva mer gruppverksamhet.

Det behöver också finnas utrymme där klienter kan äta och umgås. Lokalen bör även innefatta ett antal kontor samt personalutrymme med kök och matrum. Måsens lokaler är i dagsläget inte tillgänglighetsanpassade vilket de behöver vara.

Framtida boendelösningar

Förvaltningens strategi är att insatser på hemmaplan är prioriterade före externa placeringar, både för bättre kvalitet och minskade kostnader men också för att säkerställa att barnperspektivet beaktas.

Mer varaktiga lösningar för personer med sammansatta behov som inte bedöms klara eget boende under överskådlig tid behöver någon form av boende. Idag placeras dessa personer ofta externt under lång tid istället för att bo i sin hemkommun, vilket försvårar för nätverket runt personen, samverkan och vägen till ett självständigare liv. Genom fortsatt tillgång till mindre träningslägenheter med låg hyra i kombination med stöd genom olika typer av öppenvårdsinsatser kan andelen externa placeringar undvikas.

Här behöver även boendeformer planeras för de som under överskådlig tid inte kan klara eget boende och idag är placerade i extern verksamhet i annan kommun. Detta bör ske i samverkan med äldre- och omsorgsnämnden då insatserna ofta tillfaller båda nämndernas ansvar. Ett arbete med att se över formerna för detta pågår.

Boendekedjan för socialpsykiatri behöver utvecklas ytterligare och kompletteras med en del där det finns personalstöd under vissa tider. För detta krävs ett antal samlade lägenheter i flerfamiljshus eller fristående byggnad med någon form av arbetsrum för personalen och utrymme för gemensamma aktiviteter.

Som komplement till boendelösningar behöver också träfflokaler och andra former av öppna insatser för personer med långvarig psykisk funktionsnedsättning anordnas med tillgänglighet i flera delar av kommunen. Syftet är att förebygga mer omfattande insatser och externa placeringar.

Lokaler för myndighetsutövning

På myndighetssidan finns ett fortsatt behov av anpassade verksamhetslokaler för socialsekreterare, både ur ett verksamhetsperspektiv och ur ett arbetsmiljöperspektiv. En förutsättning för uppdraget är att socialsekreterare har tillgång till en fast arbetsplats med möjlighet att ha säkra digitala möten samt tillgång till säkra samtals- och besöksrum samt säkert arkiv för pågående akter.

Behov av lokaler inom arbetsmarknad och integration

Bedömning av behovet av bostäder för ensamkommande barn och nyanlända kan bland annat göras med stöd av Migrationsverkets och Länsstyrelsens prognoser. Länsstyrelsen beslutar om hur många nyanlända personer kommunerna är skyldiga att ordna boende till enligt lag (2016:38) om

mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, bosättningslagen⁶, som innebär att alla kommuner är skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd.

Under 2021 ska Tyresö ta emot 59 personer. 2020 mottogs 56 anvisade personer och året innan 79 anvisade personer. Under 2018 mottog Tyresö 231 anvisade personer, varav de flesta hade sökt asyl i Sverige under flyktingvågen 2015 och bott på Migrationsverkets anläggningsboenden runt om i landet innan de kom till Tyresö. Sedan 2018 har andelen kvotflyktingar ökat och utgör nu merparten av de anvisade flyktingarna. Förutom flyktingskäl så har kvotflyktingarna ofta särskilt svåra omständigheter samt svåra hälsoproblem som inte kan behandlas i det land de befinner sig.

Förvaltningen bedömer att behovet av bostäder kan tillgodoses under 2021 men vill lyfta fram att det finns fortsatt efterfrågan på större lägenheter eller motsvarande anpassade för familjer.

Slutsatser

- Kommunens öppenvårdsbehandling inom missbruk, Måsen, behöver ett hållbart, långsiktigt alternativ med ökade och bättre lämpade lokaler för att kunna ta emot och möta behov hos nya och befintliga målgrupper.
- Boendekedjan för personer med varaktiga sammansatta behov av stöd inom socialpsykiatri och beroendevården behöver byggas ut med alternativa boendelösningar. Här behöver även boendeformer planeras för de som inte under överskådlig tid kan klara eget boenden och idag är placerade i extern verksamhet i annan kommun. Detta bör ske i samverkan med äldre- och omsorgsnämnden då insatserna ofta tillfaller båda nämndernas ansvar.
- Träfflokaler och andra former av öppna insatser för personer med varaktiga sammansatta behov behöver anordnas i olika kommundelar.
- På myndighetssidan finns ett fortsatt behov av anpassade verksamhetslokaler för socialsekreterare, både ur ett verksamhetsperspektiv och ur ett arbetsmiljöperspektiv.
- Mindre träningslägenheter med lägre hyra behövs för att förebygga långvariga externa placeringar.
- Det finns fortsatt efterfrågan på större lägenheter eller motsvarande anpassade för familjer för att kunna uppfylla kommunens skyldighet enligt bosättningslagen.

⁶ Trädde i kraft den 1 mars 2016

Förslaget innehåller förslag till investeringsbeslut och kan få ekonomiska konsekvenser om några år. I beräkningen bör vägas in att boendeplatser som inte kan tillgodoses inom kommunen istället köps externt till ett högre pris än om motsvarande platser kunnat erbjudas i kommunen. Ett beslut om boendeplats eller annan insats som inte kan verkställas kan också medföra kostnader för viten.

Arbetsmarknads- och socialnämndens verksamheter omfattar flera förebyggande och individuellt inriktade insatser som direkt eller indirekt berör barn och ungdomar. En bedömning av barnets bästa görs i varje enskilt ärende.

Artiklar i barnkonventionen som är relevanta i lokalbehovsanalysen är exempelvis artikel 24 som anger barnets rätt till bästa möjliga hälsa och tillgång till hälso- och sjukvård, artikel 27 som handlar om varje barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Rättigheterna är lagstadgade genom barnrättslagen som trädde i kraft i januari 2020, och bör beaktas exempelvis när det gäller formulerade behov av lägenheter anpassade för familjer och behovet att tillgodose behov av stöd och insatser på hemmaplan.